

**ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї
У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ**

monography]. Kyiv: B.A. Sladkevych, 399 p. [in Ukrainian].

8. Lisova, N. I. (2005). *Rozvytok psykholohopedahohichnoi kompetentnosti molodykh vchyteliv u systemi pislidyplomnoi osvity* [Development of psychological and pedagogical competence of young teachers in the system of post-graduate education]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 210 p. [in Ukrainian].

9. Manshukova, N. D. (2002). *Orhanyzatsiia vnutryfirmennoho obuchenya personala* [Organization of employees' learning within a firm]. Yaroslavl: HOUDPO YarYPK, 78 p. [in Russian].

10. Bottomley, S. (2011). *Constitutional Corporation: Rethinking Corporate Governance*. Aldershot, England; Burlington, VT: Ashgate. 183 p. [in English].

11. Goff, T. R. & Jones, T. P. (2011). *An*

Introduction to Knowledge Management. Routledge. 194 p. [in English].

12. Kidd, J. R. (1978). *How Adults Learn*. Englewood Cliffs, NJ: Cambridge Adult Education. 318 p. [in English].

13. Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*. Chicago: Associated Press Follett Publishing Company, 400 p. [in English].

14. Ryan, L. (2010). *Corporate Education: A Practical Guide to Effective Corporate Learning*. Adelaide: Griffin Press, 268 p. [in English].

15. UNESCO. *Records of the General Conference, Twentieth Session: Resolutions (Paris, 24 October – 25 November, 1978) V. 1* (1979). Paris: Imprimerie des Presses Universitaires de France, 205 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 26.04.2018

УДК 377.015.31:378.663–057.87

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.137055>

Надія Шелест, здобувач кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

**ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї
У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ**

У статті розкрито практичні аспекти реалізації однієї із форм формування ціннісного ставлення до створення сім'ї у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності – система кураторських годин “Я – майбутній сім'янин”, основними завданнями яких є: озброєння студентської молоді системою юридично-правових знань, які стосуються становлення, розвитку та процвітання сім'ї на основі любові, поваги та згуртованості; формування моральних якостей, необхідних для спільного життя чоловіка та жінки, батька та матері; актуалізація потреби у самоусвідомленні й розвитку особистісних якостей, потрібних для майбутнього сімейного життя.

Ключові слова: ціннісне ставлення до створення сім'ї; кураторські години; студенти аграрних коледжів; позааудиторна діяльність; методи формування ціннісного ставлення до створення сім'ї.

Лит. 6.

Nadiya Shelest, Applicant of the Pedagogy Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

**TO THE ISSUE OF DEVELOPING A VALUE ATTITUDE TO THE CREATION OF A
FAMILY AMONG STUDENTS OF AGRICULTURAL COLLEGES**

The article presents the practical ideas of realizing tools of developing a value attitude to the creation of family among students of agricultural colleges during after class activities. It is a system of mentor's hours “I am a future family member”. The main tasks of this system are to provide the students with a bulk of knowledge about laws which relate to the creation, development and prosperity of a family on the basis of love, respect and family cohesion; to form the moral qualities which are necessary for marital life, for the life of a father and mother; getting to know the fundamentals of housekeeping and the distribution of family budget; the actualization of the need of self-awareness and the development of personal qualities necessary for future family life.

In order to choose the best ways of organizing after class activities which will develop a value attitude to the creation of a family among students of agricultural colleges, it is necessary to take into account the fact that after class activities should be selected to meet the students' personal features, needs and interests.

The article gives a brief description of the mentor's hour “My future family”. This mentor's hour aimed at modeling of students' future families, its members and relationship. The students participated in different activities, such as “My future family”, “Family album”, “Ukrainian proverbs about family relationship”. The paper describes

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ

a role play, such as "Family values". The tasks of this activity were: 1) to deepen the students' knowledge about family as social institution; 2) the awareness of family values as a necessary condition of creating a family; 3) the development of skills of communication self-reflection.

The implementation of a system of mentor hours "I am a future family member" during after class activity of agricultural colleges needs using various methods such as stories, explanations, conversations, persuasions, examples, discussions, pedagogical demand, a public opinion, schooling, exercises, role, business, and imitation games, modeling conflict situations in order to analyze and find a solution.

Keywords: a value attitude to the creation of a family; mentor's hours; the students of agricultural colleges, an after class activity; the methods of developing a value attitude to the creation of a family.

Постановка проблеми. Інститут сім'ї в Україні переживає моральні, матеріальні потрясіння – низька матеріальна забезпеченість більшості молодих сімей, безробіття, конфлікти, ціннісний вакуум, соціальна апатія, нігілізм, лібералізація статевої моралі. За таких обставин особливої значущості набуває проблема формування у молоді ціннісного ставлення до створення сім'ї.

У нормативних документах загальнодержавного рівня, таких, як: Конституція України, Сімейний Кодекс України, Закон України "Про вищу освіту", Національна стратегія розвитку України на період до 2021 року, Рекомендації парламентських слухань на тему: "Інститут сім'ї в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення", Концепції сімейного виховання в системі освіти України "Щаслива родина" на 2012 – 2021 роки, пріоритетним напрямом визначено формування у студентської молоді ціннісного ставлення до створення сім'ї.

Проблема підготовки молодого покоління до створення сім'ї, зокрема через освіту підростаючого покоління, набуває глобального характеру, про що свідчать документи ЮНЕСКО (Доповідь Консультативної ради з питань політики підтримки сім'ї у Центральній та Східній Європі, 2004, м. Будапешт).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти підготовки юнаків та дівчат до шлюбу знайшли відображення у психологічних дослідженнях І. Бега, А. Мудрика, О. Леонтєва, А. Петровського, В. Рибалки, С. Рубінштейна, В. Семіченко та інших.

Морально-педагогічні аспекти підготовки молоді до сімейного життя визначені у працях Т. Алексеєнко, А. Барбінової, Л. Гончар, О. Докукіної, Л. Канишевської, В. Кравця, Т. Кравченко, В. Постового, В. Сухомлинського, І. Трухіна, Л. Яценко та інших.

Проблеми виховання студентів аграрних закладів вищої освіти досліджують І. Данченко, О. Зубчевська, П. Лузан, С. Ніколаєнко, О. Осаульчик, Л. Фенчак та інші.

Результати аналізу практики виховної діяльності з питань формування ціннісного ставлення до створення сім'ї у студентів аграрних

коледжів підтверджують, що цьому гостро актуальному питанню не приділяється належної уваги.

Мета статті – розкрити практичні аспекти реалізації однієї із форм формування ціннісного ставлення до створення сім'ї у студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності – систему кураторських годин "Я – майбутній сім'янин".

Виклад основного матеріалу дослідження. Юнацький вік є періодом визначення свого місця в житті, здійснення професійного вибору, статевого дозрівання й пошуку партнера в інтимній сфері; визначається активним привласненням суспільних норм і функцій, можливістю їх якісного усвідомлення, юнак формується як суспільний суб'єкт [3, 81].

Однією із форм формування ціннісного ставлення до створення сім'ї у студентів аграрних коледжів є система кураторських годин "Я – майбутній сім'янин", основними завданнями яких є:

- розвиток у студентів аграрних коледжів ціннісного ставлення до майбутньої власної сім'ї, її створення;
- озброєння студентської молоді системою юридично-правових знань, які стосуються становлення, розвитку та процвітання сім'ї на основі любові, поваги та згуртованості;
- формування моральних якостей, необхідних для спільного життя чоловіка та жінки, батька та матері;
- ознайомлення з основами ведення домашнього господарства та розподілу сімейного бюджету;
- актуалізація потреби у самоусвідомленні й розвитку особистісних якостей, потрібних для майбутнього сімейного життя [6].

Так, наприклад, проведення кураторської години "Моя майбутня сім'я" мало на меті моделювання студентами образу майбутньої сім'ї, її складу, взаємостосунків.

На початку кураторської години студентам було запропоновано вправа "Моя майбутня сім'я".

Студенти малювали на листі паперу ромашку із сьомака пелюстками.

В серцевині ромашки вони написати: "Моя майбутня сім'я". На першій пелюстці перерахували всіх членів своєї майбутньої сім'ї;

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ

на другій – риси, які повинні бути притаманні їхній другій половині; на третій – правила, які вони хотіли б мати у своїй майбутній родині; на четвертій – потреби, які вони хотіли б задовольнити в майбутній сім'ї; на п'ятій – обов'язки, які хотіли б виконувати у своїй майбутній родині; на шостій – чим вони будуть керуватися при вихованні дітей; на останній, сьомій пелюстці написали, що вони очікують від своїх батьків і батьків чоловіка (дружини) [5, 178].

Після обговорення виконаного завдання студентам було запропоновано колективно скласти казку про ідеальну сім'ю [1, 153].

У процесі виконання завдання студенти дійшли висновку, що складовими ідеальної сім'ї є взаєморозуміння і взаємопідтримка. У такій сім'ї комфортно почуваються всі її члени.

Далі студентам було запропоновано вправу "Родинний альбом", метою якої було розвивати ціннісне ставлення до сімейного життя.

Працюючи в малих групах, студенти малювали малюнки для створення родинного альбому за темами: "Звичайний день моєї сім'ї", "Герб сім'ї", "Сім'я на відпочинку", "Улюблені заняття кожного з родини".

Після виконання роботи студенти презентували малюнки та склали їх у родинний альбом.

У процесі виконання вправи "Українські прислів'я про сімейні стосунки" студенти розподілилися на дві групи. Кожна з груп отримувала на плакатах перелік українських прислів'їв щодо ставлення українського народу до сім'ї, сімейних відносин.

Першій групі було запропоновано наступні прислів'я: "В дружній родині і стіни допомагають"; "В сім'ю, де лад, щастя дорогу не забуває"; "В хорошій сім'ї хороші діти ростуть"; "Скрізь добре, але вдома краще"; "Дерево тримається корінням, а людина сім'єю"; "Дім зігріває не піч, а любов і згода"; "Сім'я дає людині путівку в життя".

Другій групі було запропоновано наступні прислів'я: "Без сім'ї немає щастя на Землі"; "Людина без сім'ї, що дерево без плодів"; "Серце матері гріє краще сонця"; "Сім'я – опора щастя"; "Сім'ї, де допомагають один одному, біди не страшні"; "Батька з матір'ю шанувати – горя не знати"; "Нема добра, коли між своїми ворожнеча".

Студенти коротко пояснювали зміст запропонованих прислів'їв.

Після обговорення результатів роботи, куратор студентської групи запропонувала кілька порад про те, як досягти в сім'ї злагоди:

- поважай себе, а тим більше свого супутника (супутницю);

- намагайтеся не збирати образи, а відразу реагуйте на них, щоб не накопичувати негативні емоції;

- виключи закиди, що стосуються інтимної сфери, тому що вони більш за все ранять і не забуваються;

- не роби зауваження чоловікові / дружині в присутності сторонніх;

- більше довіряй і старайся не ревнувати; не перебільшуй власні здібності і досягнення, не вважай себе в усьому правим;

- не намагайтеся зробити з чоловіка (дружини) власного психологічного двійника, це викличе тільки супротив. Не двійник, а співрозмовник робить спілкування цікавим [5, 178 – 179].

Особливо важливо оберегати почуття власної гідності дружини (чоловіка), виявляти увагу і повагу.

Далі студентам було повідомлено правила хорошого тону для чоловіків і дружин.

Правила хорошого тону для чоловіків:

- хваліть сукні та зачіску дружини;

- дякуйте за обід;

- подавайте їй руку на вулиці, в транспорті;

- подавайте пальто;

- при дружині не обговорюйте достоїнств інших жінок;

- радьтеся із жінкою з важливих питань;

- поважайте її професійні інтереси і потреби в особистісному зростанні.

Правила хорошого тону для дружин:

- часто готуйте його улюблені страви;

- радьтеся з чоловіком;

- не заважайте його службовим справам;

- не порівнюйте свого чоловіка з іншими;

- не сперечайтесь через дрібниці [5, 180].

Потім куратор студентської групи запропонувала студентам для обговорення "Формулу сімейного благополуччя": $СБ = 3Л + 2В + 3Т = П + 2Ч$.

"3Л" – любов подружжя, любов батьків і дітей, любов до рідної домівки;

"2В" – відкритість для зовнішнього світу, відповідальність за сімейну злагоду;

"3Т" – талант жити "сімейним колом", терпіння, терпимість;

"П" – працелюбність;

"2Ч" – чесність один до одного, чуйність у спілкуванні [5, 178].

У процесі роботи широко застосовували гру, оскільки "...під впливом гри відбувається пришвидшене засвоєння предметної діяльності завдяки активній життєвій позиції учасників – від ролі гравця – до співавтора гри" [4, 302].

Наприклад, метою ділової гри "Сімейні

цінності” є аналіз сімейних цінностей, необхідних для створення благополучної сім’ї. Завдання гри: розширення знань про сім’ю як соціальний інститут; усвідомлення сімейних цінностей як необхідної умови створення успішної сім’ї; розвиток навичок мовної рефлексії.

Крок 1. Студентам було запропоновано 20 цінностей, які мають бути присутніми у кожній сім’ї: здоров’я; любов; взаєморозуміння; терпіння; вміння йти на розумній компроміс; довіра; наявність дітей; збіг соціального статусу; матеріальний стан; взаємодопомога; секс; спільність інтересів; доброта; віросповідання; щирість; врівноваженість; відкритість; комунікативність; повага; надійність. Студенти мали проранжувати вищезазначені якості та обрати 10 найбільш значущих для себе цінностей.

Крок 2. Студентам необхідно було уважно прочитати записані цінності та уявити себе ситуації, в результаті яких вони були б змушені пожертвувати трьома сімейними цінностями.

Крок 3. У студентів лишилося сім цінностей. Їм знову необхідно “подарувати” ще три цінності.

На цьому етапі гри доцільним є проміжний етап рефлексії.

1. Чи легко вам було позбавити себе цих цінностей? Наскільки?

2. Як ви вважаєте, чи достатньо вам лишилося цінностей для створення міцної сім’ї?

Крок 4. Отже, у студентів лишилось чотири аркуші із записаними сімейними цінностями, які є необхідними для функціонування щасливої сім’ї.

Із тих цінностей, що залишилися, студентам необхідно було залишити лише одну цінність, що є визначальною в їхньому уявленні про сімейні цінності.

Крок 5. У кожного із студентів лишилась одна цінність. Необхідно аргументовано довести, що саме ця сімейна цінність є визначальною у сімейному житті (“захист своїх цінностей”).

1. Чи достатньо однієї цінності для характеристики успішної сім’ї?

2. Наскільки обґрунтовані сімейні цінності інших членів групи?

3. Чи можна створити із даних цінностей збірний портрет щасливої сім’ї? Якщо ні, то чому?

Крок 6. Ви помітили, скільки різних цінностей виокремила група? У кожного члена групи була своя цінність, але ми дійшли до того, що дана цінність не повною мірою відображає стан щасливої сім’ї у вашому розумінні. Природно, у кожного ці цінності будуть різними. Це правильно: як неповторна кожна сім’я, так несхожими є і сімейні цінності [2, 12 – 13].

Висновки. У процесі впровадження системи

кураторських годин “Я – майбутній сім’янин” у позааудиторну діяльність аграрних коледжів використовували різноманітні методи: розповіді, пояснення, бесіди, переконання, приклад, дискусії, педагогічну вимогу, суспільну думку, привчання, вправи, рольові, ділові, імітаційні ігри, моделювання конфліктних ситуацій з метою аналізу та пошуку рішення.

Подальшого вивчення і розвитку потребує питання здійснення спеціальної підготовки кураторів студентських груп аграрних коледжів щодо формування ціннісного ставлення до створення сім’ї у студентів аграрних коледжів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виховуємо сімейні цінності у вихованців шкіл-інтернатів: метод. посіб. / Л. В. Канішевська, С. О. Свириденко, Л. В. Кузьменко, О. Б. Бернадська, Л. Р. Карпусhevська, А. І. Грігчина, О. С. Лящук; за заг. ред. д. п. н., проф. Л. В. Канішевської. – Харків: “Друкарня Мадрид”, 2015. – 176 с.

2. Все начинается с семьи: практическое пособие / сост: О. В. Потапенко [и др.]. – Горки: БГСХА, 2011. – 44 с.

3. Канішевська Л. В. Дослідження проблеми формування цінностей сімейного життя у старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів / Л. В. Канішевська. // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія “Педагогіка, психологія, філософія”. / Редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К. : Міленіум, 2016. – Вип. 253. – С. 79–86.

4. Канішевська Л. В. Формування цінностей сімейного життя устаршокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів / Л. В. Канішевська. // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – Вип. 18, Кн.1. – С. 297–305.

5. Подготовка учащихся к семейной жизни: пособие для педагогов общего среднего образования / А. А. Аладьин, Л. И. Смагина, А. С. Чернявская, Т. П. Елисеева. – Минск: Национальный институт образования, 2012. – 200 с.

6. Шелест Н. А. Практичні аспекти реалізації проблеми формування ціннісного ставлення до створення сім’ї у студентів аграрних коледжів / Н. А. Шелест. // World scientific extent: Collection of scientific articles. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2017. – P. 419–422.

REFERENCES

1. Kanishevskaya, L. V., Svyrydenko, S. O., Kuzmenko, L. V., Bernadska, O. B. & Karpushevskaya, L. R. (et al.). (2015). *Vykhovuiemo simeini tsinnosti u*

vykhovantsiv shkil-internativ: metod. posib. [Educate family values among boarding school students: a methodological manual]. Kharkiv: "Drukarnia Madryd", 176 p. [in Ukrainian].

2. Potapenko, O. V. (Ed.). (2011). *Vse nachinaetsya s semi: prakticheskoe posobie* [It all starts with a family: a practical guide]. Gorki: BGSKhA, 44 p. [in Russian].

3. Kanishevskaya, L. V. (2016). Doslidzhennia problemy formuvannya tsinnosti simeinoho zhyttia u starshoklasnykiv zahalnoosvitnikh shkil-internativ [Research of problem for formation of values family life in senior pupils from general boarding schools]. *Scientific herald of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series "Pedagogy, Psychology, Philosophy"*. vol. 253. pp. 79–86. [in Ukrainian].

4. Kanishevskaya, L. V. (2014). Formuvannya tsinnosti simeinoho zhyttia u starshoklasnykiv zahalnoosvitnikh shkil-internativ [Formation of family life values in senior pupils of general-education

boarding schools]. *Theoretical and methodical problems of education of children and pupils: sciences works*. Kirovohrad: Imeks-LTD, Vol. 18, Book.1, pp. 297–305. [in Ukrainian].

5. Aladin, A. A., Smagina, L. I., Chernyavskaya, A. S. & Yeliseeva, T. P. (2012). *Podgotovka uchashchikhsya k semeynoy zhizni: posobie dlya pedagogov obshchego srednego obrazovaniya* [Preparation of students for family life: a handbook for teachers of general secondary education]. Minsk: Natsionalnyy institut obrazovaniya, 200 p. [in Russian].

6. Shelest, N. A. (2017). Praktychni aspekty realizatsii problemy formuvannya tsinnisnogo stavlennia do stvorennia simi u studentiv ahrarnykh koledzhiv [Practical aspect of realization problem for value attitude formation in the making a family by agriculture students]. *World scientific extent: Collection of scientific articles. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom*, pp. 419–422. [in English].

Стаття надійшла до редакції 04.04.2018

"Пізнай свій край ... себе, Свій РІД, Свій народ, свою землю – і ти побачиш шлях у життя.

Шлях, на якому найповніше розкриються твої здібності. Ти даси йому продовження, вторувавши стежину, із тієї стежини вже рушили у життя твої нащадки. І також будеш ти".

*Григорій Сковорода
український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог*

"Ніщо не може бути важливішим ніж усвідомлення того, що у вас є сім'я. І не важливо куди занесе життя, саме ваша сім'я буде джерелом радості, комфорту і піклування".

"Жоден із нас не має навичок любові. Усі ми вчимося любити беручи за приклад стосунки в сім'ї та те, як наші батьки виражають своє кохання щодня".

"Сімейство розділяє такі речі, як мрії, надії, спогади, посмішки, печаль чи радість. Це клан, який скріплений клеєм любові і тримається на цементі взаємної поваги. Притулок від бурі – дружній порт, коли хвилі життя стають занадто великими, бурхливими. Цього неможливо зрозуміти, якщо не бути членом сім'ї".

Використані джерела

Джерело: <http://ukrloves.ru/vidnosini/17754-citati-pro-sim-ju-i-pro-sim-ju.html>

Джерело: <http://dovidka.biz.ua/genri-ford-tsitati-vislovi/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua

Джерело: <http://dovidka.biz.ua/vislovi-pro-mistetstvo/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua